

The effect of good governance on happiness in a selection of MENA countries: panel distribution breaks Autoregressive distributed lag (Panel ARDL)

Hamid Asayesh^{*}, Reza Shamsolahi^{}**

Madi Kamali^{*}, Sepehr Maghsodi^{****}**

Abstract

One of the important goals of today's societies is to achieve a happy society. A happy society leads to improvement of sufficiency and satisfaction with life, improvement of growth and economic development. In this regard, one of the factors affecting happiness is governance indicators, so the purpose of this research is to investigate the influence of governance indicators on happiness in a selection of countries in the Middle East and North Africa region in the period of 2006-2020 using the autoregressive distributed interval of panel distribution failures. (ARDL) is The studied countries are divided into two groups of high-income and low-income countries in three models. According to the research results in the first model for countries with per capita GDP and efficiency, the government has led to an increase in happiness. In low-income countries, there is a negative relationship of 0.84 between GDP growth per capita and happiness index. In the second model, for high-income countries, there is a negative and significant relationship between indicators of responsibility and political stability with happiness.

^{*} Associate Professor of Economics, Department of Economics, Faculty of Humanities, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran (Corresponding Author), hamid.asayesh@abru.ac.ir

^{**} Master of Economics, Department of Economics, Faculty of Humanities, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran, reza.shamsolahi72@gmail.com

^{***} Assistant Professor, Department of Economics, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Qeshm Branch, Qeshm, Iran, MadiKamali147@gmail.com

^{****} Master of Economics, Faculty of Administrative and Economic Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Iran, Sepehr.maghsodi@gmail.com

Date received: 16/12/2023, Date of acceptance: 29/05/2024

For low-income countries, the responsibility of the negative effect and effectiveness of the government has a positive and significant effect on happiness. In the third model, for countries with high GDP, the quality and supervision of the government leads to an increase in happiness, and corruption leads to a decrease in happiness. For low-income countries, the quality of government supervision has led to a decline in happiness. Therefore, by improving good governance indicators, governments can increase people's happiness and their satisfaction with life.

Keywords: Governance, Happens, ,Mena, Panel ARDL

JEL Classification: C23,I38

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا: الگوی خود رگرسیون با وقفه‌های توزیعی پانلی (Panel ARDL)

حمید آسایش*

رضا شمس‌اللهی**، مهدی کمالی***، سپهر مقصودی****

چکیده

یکی از اهداف مهم جوامع امروزی دستیابی به جامعه‌ای شاد است. جامعه‌ای شاد منجر به ارتقای کیفیت و رضایت‌مندی از زندگی، بهبود رشد و توسعه اقتصادی می‌شود. در این راستا یکی از عوامل تاثیرگذار بر شادی شاخص‌های حکمرانی است. بنابراین هدف این پژوهش بررسی تاثیر شاخص‌های حکمرانی بر شادی در منتخبی از کشورهای منطقه مناطی دوره ۲۰۰۶-۲۰۲۰ با بهره‌گیری از الگوی اقتصاد سنجی خود رگرسیون با وقفه‌های توزیعی پانلی (Panel ARDL) است. کشورهای مورد بررسی به دو گروه کشورهای با درآمد بالا و درآمد پایین در سه مدل تقسیم شده‌اند. بر اساس نتایج پژوهش در مدل اول برای کشورهای با درآمد بالا تولید ناخالص داخلی سرانه و اثربخشی دولت منجر به افزایش شادی شده است. در کشورهای با درآمد پایین یک رابطه منفی به میزان ۰/۸۴ بین رشد تولید ناخالص داخلی سرانه بر شاخص شادی حاکم است. در مدل دوم برای کشورهای با درآمد بالا بین شاخص‌های مسئولیت‌پذیری و ثبات سیاسی با شادی رابطه منفی و معناداری برقرار است. برای کشورهای با

* دانشیار گروه اقتصاد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت‌الله بروجردی، بروجرد، ایران (نویسنده مسئول)،

hamid.asayeh@abru.ac.ir

** کارشناسی ارشد اقتصاد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت‌الله بروجردی، بروجرد، ایران،

reza.shamsolah72@gmail.com

*** استادیار گروه اقتصاد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قشم، قشم، ایران،

Madikamali147@gmail.com

**** کارشناسی ارشد اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران،

Sepehr.magsodi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۲۵، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۰۹

درآمد پایین مسئولیت‌پذیری تاثیر منفی و اثربخشی دولت تاثیر مثبت و معنادار بر شادی داشته‌اند. در مدل سوم برای کشورهای با درآمد بالا تولید ناخالص داخلی، کیفیت و نظارت دولت منجر به افزایش شادی و فساد منجر به کاهش شادی شده است. برای کشورهای با درآمد پایین کیفیت نظارت دولت منجر به کاهش شادی شده است. بنابراین دولت‌ها از طریق بهبود شاخص‌های حکمرانی خوب می‌توانند منجر به افزایش شاد بودن مردم و رضایت‌مندی آنها از زندگی شوند.

کلیدواژه‌ها: حکمرانی خوب، شادی، منا، خود رگرسیون با وقفه‌های توزیعی پانلی

طبقه‌بندی JEL: C23, I38

۱. مقدمه

طی دهه‌های اخیر، محور اصلی مباحث دولت در اقتصاد، تعیین اندازه بهینه دولت بوده است، که البته این بحث هنوز به عنوان یک سوال مبهم در اقتصاد باقی مانده است. پس از شکل‌گیری ادبیات مربوط به اندازه بهینه دولت در سالهای اخیر، بحث به سمت حکمرانی خوب معطوف شده است (سلاطین، ۱۳۹۸). حکمرانی خوب پدیده‌ای چند بعدی و پیچیده است که تعاریف زیادی از آن ارائه شده است. در تعاریف جدید حکمرانی خوب با مولفه‌های دموکراسی، عدالت‌محوری، مشارکت، اثربخشی، حاکمیت قانون و کنترل فساد شناخته می‌شود. براساس تعریف بانک جهانی (۱۹۹۸) حکمرانی شامل سنت‌ها و نهادهایی است که توسط آنها قدرت در یک کشور اعمال می‌شود. این شامل فرآیندی است که طی آن دولت‌ها انتخاب و جایگزین می‌شوند. ظرفیت دولت برای تدوین و اجرای موثر سیاست‌های صحیح، و احترام به شهروندان و دولت به نهادهایی که بر تعاملات اقتصادی و اجتماعی بین آنها حاکم است. (کافمن و همکاران (Kafman et al)، ۲۰۰۸). فوکویاما (Fokoima) (۲۰۱۳)، حکمرانی را به عنوان توانایی بوروکراتیک دولت برای ایجاد و اجرای قوانین و ارائه خدمات اقتصادی با هدف افزایش رفاه مردم بیان می‌کند. بانک جهانی حکمرانی خوب را شیوه استفاده از قدرت دولت در مدیریت منافع اقتصادی و اجتماعی کشورها برای دستیابی توسعه اقتصادی و افزایش سطح رفاه تعریف کرده است. بنابراین نقش حکمرانی خوب بر سطح رفاه و رضایت مردم از زندگی یا به تعبیر دیگر شادی و نشاط در اولویت مطالعات اقتصادی قرار گرفته است (فوکویاما، ۲۰۱۶). (Fokoima)

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۵

حکمرانی خوب می‌تواند بطور مستقیم یا غیرمستقیم بر شادی تاثیرگذار باشد. فری و استنز (Feri & Estans) (۲۰۰۵) نشان دادند در زمینه حکمرانی خوب، مردم می‌توانند هنگام مشارکت در تصمیم‌گیری، رفاه ذهنی بیشتری را تجربه کنند و با آنها منصفانه رفتار شود و بطور غیرمستقیم اگر حکمرانی به حد مطلوب خود برسد، دولت‌ها در دست‌یابی به شرایطی که به سعادت مردم کمک می‌کند مؤثرتر خواهند بود. به عنوان مثال، کنترل فساد ممکن است منجر به رشد اقتصادی شود و به حفظ اعتماد اجتماعی در همان زمان کمک کند، که هر دو برای شادی مفید هستند (هاویل و همکاران (Helliwell et al)، ۲۰۱۸). بطور غیرمستقیم این شرایط، که تنها در زمینه حکمرانی خوب امکان‌پذیر است، به دولت‌ها اجازه می‌دهد تا شادی جمعیت خود را بهبود بخشند (اوت (Out)، ۲۰۱۳). ونهون (Winhovan) (۲۰۰۴) حاکمیت قانون، حقوق شهروندی، آزادی اقتصادی و تحمل اقلیت‌ها تأثیر مثبتی بر سطح شادی دارد. دینر و سیگلمن (Denier & Siglman) (۲۰۰۴) در تحقیقات خود نشان دادند که جوامع دموکراتیک که به حقوق بشر جهانی احترام می‌گذارند و تمایل به داشتن افراد شادتر دارند. هلیول و هوانگ (Helliwell & Huang) (۲۰۰۸) حکومت و دولت بر شادی اثر مثبت دارند. اوت (Out) (۲۰۱۰) بر طبق عقیده سودگرایان، دولت‌ها باید به دنبال ایجاد بیشترین شادی از طریق قانون، صلاحیت قضایی و مدیریت باشند. هوآنگ (Woang) (۲۰۱۶) کیفیت دموکراسی بر شادی در کشورهای توسعه یافته نسبت به کشورهای در حال توسعه بیشتر است. علیرغم بررسی‌های تجربی، آیا حکمرانی خوب بر شادی تأثیرگذار است یا خیر، همچنان یک سوال تجربی در ابهام و بدون پاسخ روشن است. بنابراین هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی تأثیر حکمرانی خوب بر شادی در منتخب کشورهای مناطی دوره ۲۰۲۰-۲۰۰۶ است. که بر این اساس در بخش دوم مقاله ادبیات موضوع و مطالعات تجربی تحقیق ارائه می‌شود. در بخش سوم توصیف متغیرها و روش‌شناسی ارائه می‌شود. بخش چهارم به یافته‌های تجربی، تجزیه و تحلیل داده‌ها اختصاص یافته است. در بخش پایانی بحث و نتیجه‌گیری ارائه می‌شود.

۲. ادبیات موضوع و مطالعات تجربی تحقیق

۱.۲ اقتصاد شادی

در علم اقتصاد شادی از جنبه‌های گوناگون تعریف شده است. مایز (Mayes) (۲۰۰۴) به عنوان نسبتی از احساسات مثبت به منفی تعریف کرده است. لیارد (Liard) (۲۰۰۵) شادی را به عنوان یک احساس خوب در مورد لذت بردن از زندگی و حفظ همان احساس تعریف می‌کند. دانگن

(Dangen) (۲۰۰۹) دریافت که شادی دارای سه عامل مستقل اما مرتبط مانند بهزیستی ذهنی، رضایت از زندگی و فقدان افسردگی یا اضطراب است. بهزیستی ذهنی احساساتی است که افراد از شادی دارند. رضایت از زندگی به کیفیت‌ها یا شرایط زندگی و در نهایت عدم وجود ناامنی پاسخ می‌دهد. شادی را می‌توان به طور گسترده به عنوان قدردانی کلی از زندگی خود به عنوان یک کل تعریف کرد (ونهنون (wenhon) (۲۰۱۰). مک کال (Make cal) (۱۹۷۵) کیفیت زندگی را شرط لازم برای شادی تعریف کرد. فری و استانز (Fery & Estans) (۲۰۰۵) کشف کردند که شادی نقش مهمی در نتایج اقتصادی دارد. به عنوان مثال، اگر فردی شاد باشد، در زندگی خود بهره‌وری و کارآمدی بیشتری خواهد داشت که این امر باعث افزایش درآمد شخصی و سلامت او می‌شود (گراهام و همکاران (Graham et al)، (۲۰۰۴).

عوامل موثر بر شادی را می‌توان به دو دسته اقتصادی و غیر اقتصادی تقسیم‌بندی کرد. عوامل اقتصادی شامل: توزیع درآمد، ثروت، رشد اقتصادی، بیکاری، تورم، مصرف، سرمایه انسانی، شکاف دستمزدی جنسیتی و بیکاری بازار کار می‌باشند. عوامل غیراقتصادی شامل: سرمایه اجتماعی (حمایت‌های اجتماعی، اعتماد، تعهدات اجتماعی)، سلامت جسمی و روحی، آزادهای اجتماعی، ویژگی‌های خانوادگی و فردی (سن، تحصیلات، جنسیت، تاهل و بعد خانوار)، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، جامعه و دوستان، درجه امنیت ملی، مذهب، دین، امید به زندگی، ثبات سیاسی، آزادی بیان، حق انتخاب، امنیت ملی، انتظارات نسبت به آینده، اعتقادات متافیزیکی و بهبود شاخص‌های زیست محیطی می‌باشند (نادمی و جلیلی کامجو، (۱۳۹۷).

۲.۲ حکمرانی خوب

حکمرانی خوب در ۱۹۹۰ مطرح و در آن دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی در ساختار افقی و در کنار یکدیگر به صورت متوازی سازماندهی شده‌اند. در این ساختار ماهیت دولت حقوقی و سیاسی است و نیروهای اجتماعی در ارتباط با دولت و با یکدیگر در قالب الگوی شبکه‌ای از ارتباط متقابل برخوردار می‌باشند. با برقراری حکمرانی خوب و ساختار آن در روابط اجتماعی منجر به از دست رفتن تفکر عمودی شده و اجزاء به طور هوشمندانه در قالب شبکه و با روش‌های نوین ارتباطی با هم در ارتباط و وابستگی متقابل هستند (ویل و همکاران (Wil et al)، (۲۰۲۳). از دیدگاه لیون (Lion) حکمرانی خوب، مدیریت اثر بخش منابع اقتصادی و اجتماعی یک کشور است. بانک توسعه‌ی آفریقا، حکمرانی خوب را به عنوان سیاست رسمی

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۷

حکومت‌ها و بر اساس چهار اصول به هم پیوسته ((پاسخگویی، شفافیت، قابلیت پیش‌بینی و مشارکت)) تعریف کرده است. برنامه سازمان ملل ادبیات نوینی را در مفهوم حکمرانی مطرح کرده است. این سازمان حکمرانی را بهره‌گیری مدیران اجرایی، مقام‌های سیاسی و اقتصادی برای اداره کشور است. حکمرانی خوب به مفهوم مشروعیت دولت و ارتباط دو جانبه بین دولت و مردم است. در الگوی حکمرانی خوب شناسایی استعدادها و فردی منجر به شکل‌گیری بخش خصوصی توانمند می‌شود. این سازمان در تعریفی دیگر حکمرانی خوب را شامل ساز و کار، فرآیندها و نهادهایی تعریف کرده است که به واسطه آنها به شهروندان، گروه‌ها و نهادهای مدنی منافع و حقوق قانونی را پیگیری و تعهدات را برآورد می‌کنند. کمیسیون اقتصادی، اجتماعی آسیا و اقیانوس آرام اصول حکمرانی خوب و عوامل مؤثر در تقویت این اصول را تبیین نموده است؛ حکومت‌ها با احترام نهادن به این اصول و اجرایی نمودن آنها، می‌توانند گام‌های مؤثری در روند توسعه پایدار بردارند. تهیه الزامات حکمرانی خوب و دستیابی به معیارهای مثبت اساسی کار آسانی نیست، با وجود اینکه این امر مستلزم تلاش مشترک نهادهای دولتی، بخش خصوصی و جامعه مدنی است، اما این بدان معنا نیست که نه تنها هیچ مشکلی وجود ندارد. با توجه به ایجاد نهادها و قوانین، بلکه این امر عمدتاً به معنای وجود اعتقاد نخبگان حاکم و درجه‌ای از آگاهی عمومی نسبت به لزوم اصلاح وضع موجود است (ردی و همکاران (Reedy et al)، ۲۰۲۰).

در جدول ۱ اصول حکمرانی خوب تعریف شده است.

جدول (۱) اصول حکمرانی خوب

اصول حکمرانی خوب	مفهوم
مشارکت	میزان مشارکت مردم در امور جامعه یکی از کلیدی‌ترین پایه‌های حکمرانی خوب است. مشارکت می‌تواند به صورت مستقیم یا غیرمستقیم (از طریق نهادهای قانونی) انجام‌پذیر باشد.
حاکمیت قانون	حکمرانی خوب نیازمند چارچوب عادلانه‌ای از قوانین است که در برگزیده حمایت کامل از حقوق افراد (به‌ویژه اقلیت‌ها) در جامعه بوده و به صورت شایسته‌ای اجرا گردد.
شفافیت:	شفافیت، به معنی جریان آزاد اطلاعات و قابلیت دسترسی برای همه‌ی مردم است.
پاسخگویی	پاسخگویی نهادها، سازمان‌ها و موسسات در چارچوب قانونی و زمانی مشخص در برابر اعضاء خود و ارباب رجوع، از جمله عواملی است که به استوار شدن پایه‌های حکمرانی خوب در یک جامعه منجر می‌شود.

اصول حکمرانی خوب	مفهوم
شکل‌گیری وفاق عمومی	فراهم نمودن زمینه ظهور نظرات متفاوت در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، از جمله اصول حکمرانی خوب می‌باشد. حکمران خوب، باید نظرات مختلف را در قالب وفاق ملی عمومی به سمتی رهنمون گردد که بیشترین همگرایی را با اهداف کل جامعه داشته باشد. ایفای این نقش حیاتی نیازمند شناخت دقیق نیازهای بلندمدت جامعه در مسیر حرکت به سمت توسعه پایدار می‌باشد.
حقوق مساوی (عدالت):	در حکمرانی خوب، همه افراد باید از فرصت‌های برابر برخوردار باشند.
اثر بخشی و کارایی	کارآمدی دولت در انجام وظایف و ارائه خدمات منجر به بهبود کسب و کار، آزادی اقتصادی و در نتیجه رفاه می‌شود. عملکرد نامناسب دولت‌ها، حجم کاری زیاد و توان ناکافی دولت‌ها برای خدمات رسانی زمینه سلب اعتماد شهروندان را فراهم می‌آورد.
کنترل فساد اداری	فساد اداری به مجموعه‌ای از رفتارهای آن دسته از کارکنان بخش عمومی گفته می‌شود، که در جهت تأمین منافع شخصی، قواعد و مقررات پذیرفته شده را نادیده می‌گیرند. فساد اداری به تحمیل هزینه‌های ناعادلانه، تخریب پایه‌های اقتصادی و دور شدن از فعالیت‌های مولد می‌شود. مبارزه با فساد منجر به بهبود شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی مثل افزایش سرمایه‌گذاری خارجی بیشتر، رشد اقتصادی، درآمد بالاتر، کاهش مرگ و میر، نرخ باسوادی و افزایش رشد کسب و کار می‌شود.
ثبات سیاسی	وجود بی‌ثباتی سیاسی منجر به تنزل در ساختار اجتماعی جامعه می‌شود و در کارایی و کنش موثر دولت و جذب سرمایه‌گذاری خارجی تأثیرگذار است.
جلوگیری از انتخاب بد	حکمرانان با توجه به مشروعیت قانونی اعمال قدرت، به طور طبیعی گرایش دارند در جهت تأمین منافع گروه‌های خاص و به زیان عموم افراد جامعه، سیاست‌های اختلال زایی اجرا نمایند که این امر تخصیص ناکارآمد منابع را در پی دارد.

منبع: گردآوری نویسنده‌گان

۳.۲ حکمرانی خوب و شادی

با تکامل علم اقتصاد برای اندازه‌گیری دقیق‌تر میزان رفاه، اقتصاددانان به شاخص‌های ذهنی مثل کیفیت زندگی، رضایت از زندگی و شادی توجه کرده‌اند. از طرفی شاخص‌های آزادی اقتصادی، دموکراسی و شاخص‌های حکمرانی از معیارهای بررسی نهادها محسوب می‌شوند. از این رو اقتصاددانان با استفاده از این شاخص‌ها به تجزیه و تحلیل عملکرد حکمرانان در بهبود شادی پرداخته‌اند. ارتباط بین حکمرانی و شادی از دو مسیر مستقیم و غیرمستقیم قابل بررسی است. در مسیر مستقیم افراد در الگوی حکمرانی خوب شادتر هستند. بر اساس دیدگاه

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۹

هدی و وارنینگ (Hedi & Warning) (۱۹۹۲)، فری و استنز (Fery & Estans) (۲۰۰۲)، درن و همکاران (Dern et al) (۲۰۰۷) دموکراسی موجود در کشورها و ساختار فدرالی دولت‌ها منجر به افزایش شادی می‌شود. هم‌چنین سطح بالاتری از دموکراسی شادی مردم را افزایش می‌دهد. در مسیر غیرمستقیم حکمرانی از طریق اثرگذاری بر سایر بخش‌ها منجر به بهبود شادی می‌شوند. وقتی در جامعه‌ای افراد به صورت آزاد در مورد انتخاب سیاستمداران تشویق می‌شوند، امکان براندازی قدرت حاکم از طریق شورش و کودتا از بین می‌رود. در چنین جوامعی تغییرات سیاسی پیش‌بینی‌پذیرتر از نظام‌های خودکامه می‌شود. بنابراین هنگامی که فضای سیاسی جامعه مسالمت‌آمیز و از ثبات سیاسی برخوردار باشد، افراد جامعه با رضایت‌مندی و شادی بیشتری کار می‌کنند. حاکمیت قانون به دنبال حمایت از حقوق شهروندان و آحاد جامعه در برابر دولت است. هنگامی که حاکمیت قانون در جامعه برقرار باشد، افراد جامعه به حقوق خود دست می‌یابند، بنابراین احساس رضایت‌مندی، نشاط و شادکامی در جامعه بیشتر می‌شود (رنجبر، سامتی و صرافان، ۱۳۹۷). اینگهارت (Inghart) (۲۰۰۶) و آهوی (Ahoy) (۲۰۰۶) معتقدند که دموکراسی بر شادی به طور مستقیم تاثیرگذار نیست و تاثیر دموکراسی بر شادی از طریق توسعه اقتصادی امکان‌پذیر است. به این معنا که توسعه اقتصادی منجر به تغییرات فرهنگی شده و از طریق افزایش میزان رفاه عینی، ارزش‌های بقا شده را به ارزش‌های ابراز وجود سوق می‌دهد. بنابراین در این حالت تاثیر دموکراسی بر شادی از طریق توسعه اقتصادی است. هم‌چنین دموکراسی از طریق افزایش امنیت در جامعه بر میزان شادی تاثیر مستقیم دارد. اوت (Out) (۲۰۱۰) حاکمیت قانون و بورکراسی کارا منجر به کنترل فساد از طریق افزایش اطمینان به مردم، افزایش سرمایه اجتماعی، افزایش شادی و رضایت‌مندی از زندگی را به دنبال دارد. دموکراسی از طریق افزایش میزان مشارکت مردم در انجمن‌های داوطلبانه و افزایش اعتماد تاثیر مثبت بر شادمانی دارد (عظیمی، ۱۴۰۰).

ثبات سیاسی حاکم در جوامع می‌تواند بر سطح رضایت‌مندی زندگی و شادمانی تاثیرگذار باشد. در کشورهای که اقتصاد آنها وابسته به منابع طبیعی (نفت و گاز) است، درآمدهای حاصل از فروش این منابع منجر به افزایش فساد در ساختار دولت و توزیع رانت حاصل از این درآمدها بین گروه‌های مختلف در جامعه می‌شود که این مساله انگیزه‌های خشونت، اعتراض، شورش و کودتا را در میان گروه‌های غیربرخودار از رانت نفت را افزایش داده و منجر به بی‌ثباتی در بدنه حکومت و دولت شده و ناامنی در میان مردم افزایش یافته که منجر به نارضایتی مردم از زندگی و کاهش شادمانی آنها می‌شود. از سوی دیگر در همین کشورها، اگر

درآمدهای نفتی به شکل درست تخصیص داده شوند و این درآمدها در بخش آموزش، بهداشت، گردشگری و ورزش سرمایه‌گذاری شود منجر به افزایش ثبات سیاسی در بدنه دولت و افزایش امنیت و افزایش رفاه مردم در جامعه شده که نتیجه آن افزایش شادمانی میان مردم و رضایتمندی از زندگی است (صداقت کالمرزی، فتاحی و سهیلی، ۱۳۹۹). وفور منابع طبیعی ممکن است، منجر به کاهش درآمد و رفاه مردم شود. در یک مدل با رانت‌جویی و وفور منابع طبیعی تعداد افرادی که در جست‌وجوی رانت هستند افزایش یافته و مانعی برای فعالیت‌های کارآفرینان در واحدهای تولیدی شوند. کاهش درآمد ناشی از وجود یک تقاضای خارجی از افزایش درآمد ناشی از منابع طبیعی بیشتر است، بنابراین وفور منابع طبیعی منجر به کاهش رفاه مردم می‌شود (سرگل‌زایی، لطفعلی‌پور و صالح‌نیا، ۱۴۰۱). رانت نفت منجر به عدم نیاز دولت به درآمدهای مالیاتی شده و در نتیجه منجر به استقلال دولت از جامعه و ایجاد قدرت انحصاری برای دولت می‌شود. در چنین شرایطی دولت مانع رقابت میان گروه‌های اجتماعی بر سر قدرت و هم‌چنین مانع دموکراسی می‌شود. همچنین دولت رانتیر، انحصار دریافت رانت و هزینه کردن آنها را در اختیار دارند. بنابراین دولت رانتیر برای ارائه خدمات به مردم جامعه با هدف افزایش رفاه و رضایتمندی آنها از سطح زندگی اقدام به افزایش موسسات دولتی می‌کند، که وابستگی بخش‌های اقتصادی به دولت و افزایش هزینه‌های دولت را در پی دارد. از سوی دیگر در دولت رانتیر، دولت به توزیع‌کننده رانت تبدیل شده و توزیع ثروت در اختیار دولت است. از آنجایی که دولت در یک جامعه با ساختار رانتی، افراد به میزان یکسان از درآمد منابع طبیعی بهره‌مند نمی‌شوند، بنابراین دولت رانتیر تعیین می‌کند که در استفاده از درآمد ناشی از منابع طبیعی بخصوص نفت کدام یک از گروه‌های اجتماعی بر دیگری ارجحیت دارند، در چنین وضعیتی روحیه رانت‌جویی و مصرف‌گرایی در جامعه افزایش یافته و دولت به توزیع‌کننده رانت در جامعه تبدیل شده که به افزایش فساد در جامعه همراه شده، که افزایش فساد هم منتهی به کاهش رفاه و نارضایتی از سطح زندگی می‌گردد (سرگل‌زایی، لطفعلی‌پور و صالح‌نیا، ۱۴۰۱).

۴.۲ مروری بر مطالعات تجربی تحقیق

۱.۴.۲ مطالعات خارجی

نادمی و خوچانی (Nademi & Khochiani) (۲۰۲۴) تاثیر شادی بر اقتصاد دایره‌ای در ۳۱ کشور منتخب اروپایی برای دوره ۲۰۲۰-۲۰۰۰ با روش‌های خوشه‌بندی و داده‌های پانل مورد بررسی

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۱۱

قرار داده‌اند. نتایج به دست آمده از تحلیل خوشه‌ای حاکی از آن است که کشورهای که دارای بالاترین شاخص‌های شادکامی و اقتصاد دایره‌ای هستند، در یک خوشه تعلق دارند. نتایج داده‌های پانل حاکی از آن است که رابطه مثبت بین شاخص‌های شادکامی و اقتصاد دایره‌ای برقرار است.

چن و همکاران (Chen et al) (۲۰۲۳) تاثیر کیفیت و کارآیی دولت به عنوان شاخصی از حکمرانی خوب بر شادی برای دوره ۲۰۱۹-۲۰۱۶ در ۲۲ شهر تایوان با استفاده از داده‌های پانل مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج حاکی از آن است که کیفیت و کارآیی دولت تاثیر بر شادی و رضایت از زندگی نداشته است.

یوسف و دیائب (Yosef & Diab) (۲۰۲۱) تاثیر حکمرانی بر شادی در کشورهای منا برای دوره ۲۰۱۷-۲۰۰۷ با استفاده الگوی اثرات ثابت مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج حاکی از آن است که کیفیت و کارآیی دولت، کنترل فساد و افزایش ثبات سیاسی منجر به افزایش شادمانی مردم شده است.

آرشید و همکاران (Arshed et al) (۲۰۲۱) اثر کیفیت نهادها بر شادی در منتخبی از کشورها با استفاده از روش داده‌های مقطعی طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۸ مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که کیفیت نهادها و حکمرانی اثر مثبت و معنادار بر شادی داشته‌اند.

بلیچر و هایویل (Belcher & Halliwell) (۲۰۱۸) اثر کیفیت دولت بر شادی در منتخبی از کشورها با استفاده از داده‌های مقطعی طی دوره ۲۰۱۷-۲۰۰۵ مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که کیفیت دولت در بخش خدمات و اعتماد مردم نسبت به دولت اثر مثبت و معنادار بر شادی داشته است. در مقابل کیفیت دموکراتیک اثری بر شادی نداشته است.

اوت (Out) (۲۰۱۰) اثر کیفیت دموکراسی بر شادی برای سال ۲۰۰۶ در منتخبی از کشورها (کشورهای با سطح درآمد بالا و کشورهای با سطح درآمد پایین) با روش کیفیت تکنیکال مورد بررسی قرار داده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که کیفیت دموکراسی در کشورهای با درآمد بالا اثر مثبت و معنادار بر شادی داشته است. و این اثر در کشورهای با سطح درآمد پایین منفی و معنادار است.

سانفی و سکسوس (Sanfi & Seksos) (۲۰۰۵) اثر متغیرهای اقتصاد کلان بر شادی در منتخبی از کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته با استفاده از داده‌های مقطعی طی دوره ۲۰۰۲-۱۹۹۹ مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که تولید ناخالص

داخلی سرانه و بهبود نابرابری توزیع درآمد منجر به افزایش شادی شده است. در مقابل بیکاری و تورم تاثیر منفی بر شادی داشته‌اند.

۲.۴.۲ مطالعات تجربی داخلی

فرجی دیزجی، ضیغمی دهقانی و صادقی (۱۴۰۲) اثر تعاملی رانت منابع طبیعی و شاخص حکمرانی خوب بر شادکامی در ۶۶ کشور دارای رانت منابع طبیعی بالای ۵ درصد از تولید ناخالص داخلی طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۵ با استفاده از داده‌های تابلویی و روش گشتاورهای تعمیم یافته مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که رانت منابع طبیعی دارای اثر منفی و معنادار و حکمرانی خوب دارای اثر مثبت و معنادار بر شادکامی می‌باشند. علاوه بر آن اثر تعاملی رانت منابع طبیعی و حکمرانی خوب بر شادکامی، منفی و معنادار است. به عبارت دیگر وابستگی به رانت‌های منابع طبیعی منجر به کاهش اثرات مثبت حکمرانی خوب بر شادکامی در کشورهای مورد مطالعه می‌گردد.

دادگر، ایزادخواستی و سیدی (۱۴۰۰) تاثیر حکمرانی بر بهبود شادی در ۱۱۲ کشور با روش داده‌های تابلویی طی دوره ۲۰۱۹-۲۰۰۶ مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش شش شاخص حکمرانی به دو زیر شاخص کیفیت تکنیکال و کیفیت دمکراتیک تقسیم و در سه معادله مورد ارزیابی قرار گرفته است. همچنین نمونه مورد تحقیق به دو گروه کشور تبدیل شده و اثر حکمرانی در گسترش شادی به طور دقیق تر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش حاکی از وجود رابطه مثبت بین بهبود حکمرانی و افزایش درآمد با گسترش شادی است. اثربخشی کیفیت حکمرانی در راستای افزایش شادی نسبت به بعد کیفیت دمکراسی آن قابل توجه است. این نتیجه در نمونه کل کشورها ثروتمند و فقیر قابل تایید است، و اثر آن در کشورهای فقیر در مقایسه با ثروتمند بیشتر است. درآمد در گسترش شادی یک اثرگذاری مستقیم قابل توجه دارد. ضریب درآمد در هر سه گروه مثبت و برای نمونه فقیر نسبت به ثروتمند بیشتر است. هزینه‌های دولت و شاخص فلاکت در کل کشورها به ترتیب رابطه مثبت و منفی با شادی داشته است. رابطه موجود برای کشورهای ثروتمند برقرار است، اما ضریب هزینه‌های دولت در کشورهای فقیر منفی است. بر این اساس می‌توان بیان کرد دولت‌ها از طریق بهبود کیفیت حکمرانی و کاهش شاخص فلاکت در اقتصاد در گسترش سطح شادی در جامعه نقش قابل توجه و غیر قابل انکاری دارند. همچنین نباید اهمیت نقش افزایش تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی نیز نادیده گرفته شود.

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۱۳

قاسمی و همکاران (۱۳۹۸) رابطه میان حکمرانی خوب و ناهنجاری‌های اجتماعی با نقش میانجی شادکامی اجتماعی در میان ۷۸ نفر از اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه شیراز با روش نمونه‌گیری تصادفی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. فرضیه‌های پژوهش با استفاده از فن تحلیل مسیر و مدل‌سازی معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفته است و پس از تحلیل‌های آماری یافته‌های پژوهش بر وجود رابطه معنادار بین متغیرهای مورد بررسی را تایید کرده است. به این معنا که حکمرانی خوب رابطه معکوس و معنادار با ناهنجاری‌های اجتماعی و رابطه مستقیم با شادکامی اجتماعی دارد. شادکامی اجتماعی با ناهنجاری‌های اجتماعی رابطه معنادار دارد. بنابراین میانجی بودن شادابی اجتماعی در رابطه با حکمرانی خوب و ناهنجاری‌های اجتماعی تایید می‌شود.

منصف و همکاران (۱۳۹۸) تاثیر درآمد بر شادی در منتخبی از کشورها برای دوره ۲۰۱۶-۲۰۰۵ با روش رگرسیون آستانه‌ای مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج حاکی از آن است که رابطه شادی با درآمد سرانه، سلامت، مصرف، مخارج دولتی و آزادی اقتصادی مثبت و رابطه شادی با نابرابری درآمد، تورم و بیکاری منفی می‌باشد. در هر سناریو، تنها یک مقدار آستانه‌ای شناسایی گردید. مخارج مصرفی و آزادی اقتصادی روی شادی اثر مثبت دارند که اندازه این اثر با افزایش درآمد سرانه (متغیر آستانه)، افزایش می‌یابد. درآمد سرانه دارای اثر مثبت روی شادی می‌باشد ولی با افزایش نابرابری درآمد (متغیر آستانه)، تاثیر درآمد سرانه، کاهش می‌یابد.

رنجبر، سامتی و صرافان (۱۳۹۷) تاثیر عوامل درآمدی و غیر درآمدی بر ارتقای شادی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا با استفاده روش حداقل مربعات غیرخطی طی دوره ۲۰۱۰-۲۰۰۱ مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است متغیرهای درآمد شخصی، امید به زندگی، حاکمیت قانون و ثبات سیاسی اثر مثبت و معنادار بر شادی و عواملی مثل مبتلایان به ویروس HIV، افراد دارای درآمد زیر ۶۰٪ درآمد متوسط جامعه اثر منفی و معنادار بر شادی داشتند. محاسبات نشان می‌دهد که همه‌ی کشورهای عضو اتحادیه اروپا در مرز حداکثر شادی قرار دارند.

محمدیان منصور و همکاران (۱۳۹۴) تاثیر عوامل موثر بر شادی در ۶۱ کشور منتخب با روش حداقل مربعات وزنی برای سال ۲۰۱۰ مورد بررسی قرار دادند و نتایج حاکی از آن است که وجود یک رابطه خطی بین درآمد سرانه و شادی است؛ به گونه‌ای که با افزایش درآمد، شادی نیز افزایش می‌یابد. نرخ بیکاری اثر کاهنده و متوسط سال‌های تحصیل نیز در سطح معناداری پایین‌تری نسبت به سایر متغیرهای مدل، اثر مثبت بر شادی دارد. افزایش

محدودیت‌های دولت و خصومت‌های اجتماعی نیز به‌عنوان شاخص‌های اندازه‌گیری محدودیت‌های مذهبی با شادی کم‌تری در جوامع همراه شده است. در یک نتیجه‌گیری کلی حاصل از بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر بر شادی می‌توان گفت کشورهای ثروتمندتر، با نرخ بیکاری و محدودیت‌های مذهبی کم‌تر و با متوسط عمر و سطح تحصیلات بالاتر، شادتر هستند.

۳. توصیف متغیرها و روش‌شناسی

۱.۳ تصریح مدل تجربی

برای بررسی تاثیر شاخص‌های حکمرانی بر شادی در منتخبی از کشورهای منا (ایران، امارات، اردن، عربستان، کویت، لبنان و مصر) طی دوره ۲۰۲۰-۲۰۰۶، الگوی این پژوهش براساس مقاله نانجیک (Nanjik) (۲۰۱۹) انتخاب شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و برآورد مدل از رهیافت Panel ARDL و از نرم افزار Stata 17 استفاده شده است. مدل انتخابی در این پژوهش به صورت ARDL(p,q,q,q) با وقفه بهینه p برای متغیر وابسته و وقفه‌های q برای متغیرهای توضیحی به صورت روابط زیر تنظیم شده است.

$LL=f(\ln GDP, GE)$	مدل ۱
$LL=f(Va, GE, PS)$	مدل ۲
$LL=f(Ln GDP, CC, RQ, RL)$	مدل ۳

LL: شادی (گزارش جهانی شادمانی)

LGDPP: لگاریتم تولید ناخالص داخلی سرانه

CC(Control of Corruption): کنترل فساد

VA(Voice and Accountability): مسئولیت‌پذیری

Ps(Political Stability): ثبات سیاسی

GE(Government Effectiveness): اثربخشی دولت

RQ(Regulatory Quality): کیفیت نظارت

RL(Rule of Law): حکمرانی قانون

۲.۳ روش‌شناسی

در مواردی که ایستایی متغیرهای مورد بررسی در مدل از درجه‌های مختلفی باشد، برآوردهای مختلف داده‌های پانلی هم‌مانند اثرات ثابت، اثرات تصادفی و برآورد حداقل مربعات معمولی مختلط نامناسب است. در روش اثرات ثابت اگر چه عرض از مبدا برای هر گروه یا کشور متفاوت است، اما این محدودیت وجود دارد که ضرایب برای تمام گروه‌ها یکسان است. در صورتی که برخی از متغیرهای درون‌زا باشند و با جمله پسماند همبستگی داشته باشند، منجر به این می‌شود که برآوردگر اثرات ثابت با مشکل اریب بودن مواجهه شود. مدل‌های اثرات ثابت از محدودیت درجه آزادی برخوردار هستند و در مقابل از مشکلات کمتری از جمله درجه آزادی مواجهه است. همچنین این مدل با فرض محدودیت زمان مواجهه است. به این معنا که خطا در هر دوره با دوره قبل همبسته نیست. در روش حداقل مربعات معمولی مختلط عرض از مبدا و ضرایب برای تمامی مقاطع عرضی یکسان است. همچنین در الگوی گشتاورهای تعمیم یافته برای مدل‌های که دارای دوره زمانی طولانی هستند، کارایی ندارد. در مقابل الگوی خود رگرسیون با وقفه‌های توزیعی پانلی (Panel ARDL) حساسیتی نسبت به اینکه متغیرها در سطح $i(0)$ و یا انباشته از $i(1)$ باشند، را ندارد. همچنین این مدل انعطاف‌پذیری بالایی در مورد تعداد محدود داده‌ها دارد. بنابراین در برآورد مدل‌هایی با تعداد اندک داده‌های سری زمانی کاربرد فراوانی دارد. الگوی خود رگرسیون با وقفه‌های توزیعی پانلی (Panel ARDL) دارای سه روش متفاوت برای برآورد روابط کوتاه‌مدت و بلندمدت میان متغیرهای مدل است. این روش‌ها شامل میان‌گروهی (MG)، میان‌گروهی تلفیقی (PMG) و اثرات ثابت پویا (DEF) می‌باشد و هر سه این روش‌ها از برآوردگر حداکثر راست‌نمایی استفاده می‌کنند (قادری و سعادت‌پور، ۱۴۰۱).

روش میان‌گروهی (MG) توسط پسران و اسمیت (Pesaran & Esmitt) ارائه شده است. در این روش ضرایب بلندمدت را با میانگین‌گیری از ضرایب بلندمدت برآورد شده برای هر مقطع عرضی بدست می‌آورند و برای هر مقطع یک توضیح جداگانه برآورد می‌کند و سپس پارامترها را با میانگین‌گیری غیروزنی از ضرایب برآورد شده برای هر مقطع بدون هیچ‌گونه محدودیتی اندازه‌گیری می‌کند. بنابراین ضرایب کوتاه‌مدت و بلندمدت برآورد شده در روش میان‌گروهی (MG) ممکن است، ناهمگن باشند. به معنای دیگر در این روش عرض از مبدا، ضرایب برآورد و خطای معیار برای هر مقطع متفاوت است. روش میان‌گروهی تلفیقی (PMG) توسط پسران و همکاران (Pesaran et al) (۲۰۰۱) توسعه داده شد. در این روش، ضرایب همگنی را

برای تمام مقطع‌ها در بلندمدت برآورد می‌کند. اما در این روش، ضرایب کوتاه‌مدت برآورد شده برای هر مقطع به منظور تعدیل به سمت تعادل بلندمدت ناهمگن هستند. در این روش ضریب تصحیح خطا باید منفی به دست آید و جملات پسماند مدل تصحیح خطا باید خود ناهمبسته باشند. در روش اثرات ثابت (DEF) هم‌مانند میان‌گروهی تلفیقی (PMG) ضرایب هم‌جمعی بلندمدت برآورد شده برای تمامی مقاطع یکسان است. در مقابل این روش بر خلاف میان‌گروهی تلفیقی (PMG) دارای سرعت تعدیل کمتری است و ضرایب کوتاه‌مدت آن همگن هستند. همچنین در این مدل مشکل اریب همزمانی معادلات برقرار است (عثمانی، دهقانی و غیائی، ۱۴۰۰). بنابراین در این پژوهش برای بررسی تاثیر شاخص‌های حکمرانی بر شادی، روش میان‌گروهی تلفیقی (PMG) برای کشورهای منتخب منا با درآمد بالا (کویت، عربستان سعودی و امارات) و کشورهای با درآمد پایین (مصر، ایران، اردن و لبنان) بکار گرفته می‌شود.

۴. یافته‌های تجربی پژوهش

۱.۴ آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

آمار توصیفی شامل مجموعه روش‌هایی است که برای جمع‌آوری، تلخیص، طبقه‌بندی و توصیف حقایق عددی به کار می‌رود. در واقع این نوع تحلیل، داده‌ها و اطلاعات پژوهش را توصیف می‌کند و طرح یا الگوی کلی از داده‌ها را برای استفاده سریع و بهتر از آن‌ها به دست می‌دهد.

جدول (۱) آمار توصیفی کشورهای با درآمد پایین و بالا

متغیر	نماد	میانگین	میانه	حداکثر مقدار	حداقل مقدار	انحراف معیار
شادی	LL	۴/۸۴	۴/۸۸	۶/۲۹	۲/۶۳	۰/۵۹
لگاریتم تولید ناخالص داخلی سرانه	GDPp	۹/۴۱	۹/۳۶	۹/۸۷	۹/۰۳	۰/۲
کنترل فساد	cc	۳۳/۹۴	۴۱/۲۳	۶۶/۵۰	۱۲/۰۱	۱۸/۱۹
اثربخشی دولت	GE	۴۰/۹۵	۴۱/۲۳	۶۲/۲۰	۱۱/۵۳	۱۳/۴۳
مسئولیت‌پذیری	VA	۲۱/۰۴	۲۵/۶۱	۳۶/۰۱	۵/۲۳	۱۰/۱۲
ثبات سیاسی	PS	۱۶/۵۲	۱۲/۲۶	۳۷/۲۶	۴/۸۰	۱۰/۱۸

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۱۷

انحراف معیار	حداقل مقدار	حداکثر مقدار	میان	میانگین	نماد	متغیر	
۲۰/۱۵	۲/۹۱	۶۱/۶۵	۳۱/۲۵	۳۵/۸۸	RQ	کیفیت نظارت	
۱۷/۳۷	۱۲/۵	۶۸/۷۵	۳۱/۲۵	۳۷/۶۸	RL	حکمرانی قانون	
۰/۵۹	۲/۶۳	۶/۲۹	۴/۸۸	۴/۸۴	LL	شادی	آمار توصیفی کشورهای با درآمد بالا
۰/۲	۹/۰۳	۹/۸۷	۹/۳۶	۹/۴۱	GdPp	لگاریتم تولید ناخالص داخلی سرانه	
۱۸/۱۹	۱۲/۰۲	۶۶/۵۰	۲۷/۹۶	۳۳/۹۴	CC	کنترل فساد	
۱۲/۴۳	۱۱/۵۳	۶۲/۲۰	۴۱/۲۳	۴۰/۹۵	GE	اثر بخشی دولت	
۱۰/۱۲	۵/۱۳	۳۶/۰۱	۲۵/۶۱	۲۱/۰۴	VA	مسئولیت پذیری	
۱۰/۱۸	۴/۸۰	۳۷/۲۶	۱۲/۲۶	۱۶/۵۲	PS	ثبات سیاسی	
۲۰/۱۵	۲/۹۱	۶۱/۶۵	۴۱/۲۳	۳۵/۸۸	RQ	کیفیت نظارت	
۱۷/۳۷	۱۲/۵	۶۸/۷۵	۳۱/۲۵	۶۸/۳۷	RL	حکمرانی قانون	

منبع: یافته‌های پژوهش

۲.۴ آزمون مانایی متغیرها

قبل از برآورد مدل، لازم است به منظور اجتناب از رگرسیون کاذب، آزمون مانایی متغیرهای مدل صورت گیرد. همچنین مانایی یکی از پیش شرط‌های برآورد یک مدل رگرسیون مناسب می‌باشد.

جدول ۲. نتایج آزمون مانایی متغیرهای گروه اول (کشورهایی با درآمد پایین)

وضعیت مانایی	فیشر (pp)		لوین، لین و چاو (LLC)		متغیر
	تفاضل مرتبه اول	سطح	تفاضل مرتبه اول	سطح	
I(1)	۰۰/۰	۰/۰۴	۰۰/۰	۰/۳۸	تولید ناخالص داخلی سرانه
	*۵۱/۰۳	*۱۵/۹۷	*-۴/۳۶	۰/۲۹	
I(0)	۰۰/۰	۰۰/۰	۰۰/۰	۰/۰۰	شادی
	۴۹/۳۸	۲۳	-۶/۶۱	-۲/۵	
I(1)	۰۰/۰	- ۰/۱۵	۰۰/۰	۰/۰۳	کنترل فساد

وضعیت مانایی	فیشر (pp)		لوین، لین و چاو (LLC)		متغیر
	تفاضل مرتبه اول	سطح	تفاضل مرتبه اول	سطح	
	۳۰/۸۱	۱۱/۹۳	-۲/۶۹	-۱/۸۵	
I(1)	۰۰/۰ ۵۷/۹	۰/۲۷ ۹/۸۱	۰۰/۰ -۴/۴۶	۰/۱۲ -۱/۱۴	مسئولیت پذیری
I(1)	۰۰/۰ ۶۴	۰۰/۰ -۵/۵	۰/۰۱ ۱۹/۳۹	۰/۰۲ -۱/۹۱	ثبات سیاسی
I(0)	۰۰/۰ ۶۴/۵۹	۰/۱۵ ۱۱/۹۳	۰۰/۰ -۴/۹	۰/۱۷ -۰/۹۸	اثر بخشی دولت
I(1)	۰۰/۰ ۳۰/۵	۰۰/۰ ۲۱	۰۰/۰ -۶/۱۹	۰/۱۷ -۰/۹۲	کیفیت نظارت
I(1)	۰۰/۰ ۵۵/۷۴	۰/۵۵ ۶/۸۲	۰۰/۰ -۳/۶۳	۰/۰۲ -۱/۹۱	حاکمیت قانون

جدول ۲. نتایج آزمون مانایی متغیرهای گروه دوم (کشورهایی با درآمد بالا)

وضعیت ایستایی	فیشر (pp)		لوین، لین و چاو (LLC)		متغیر
	تفاضل مرتبه اول	سطح	تفاضل مرتبه اول	سطح	
I(1)	۰/۰۰ ۵۱/۰۳	۰/۰۰ ۱۵/۹۷	۰/۰۰ -۴/۳۶	۰/۳۸ -۰/۲۹	لگاریتم تولید ناخالص داخلی سرانه
I(0)	۰/۰۰ ۴۹/۳۸	۰/۰۰ ۲۳/۰۰	۰/۰۰ -۶/۶۱	۰/۰۰ -۵/۰۲	شادی
I(1)	۰/۰۰ ۳۰/۸۱	۰/۱۵ ۱۱/۹۳	۰/۰۰ -۲/۶۹	۰/۰۳ -۱/۸۵	کنترل فساد
I(1)	۰/۰۰ ۵۷/۹	۰/۲۷ ۹/۸۱	۰/۰۰ -۴/۴۶	۰/۱۲ -۱/۱۴	مسئولیت پذیری
I(0)	۰۰/۰ ۵۸/۳۳	۰/۰۵ ۱۵/۰۹	۰۰/۰ -۶/۱۱	۰/۰۴ -۱/۸۳	ثبات سیاسی
I(1)	۰۰/۰ ۳۱	۰/۲۲ ۱۰/۶۶	۰۰/۰ -۳/۳۹	۰/۱ -۱/۲۵	اثر بخشی دولت
I(1)	۰/۰۰ ۳۸/۵۳	۰/۴۲ ۸/۰۸	۰۰/۰ -۴/۳۲	۰/۱۲ -۱/۱۴	کیفیت نظارت

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۱۹

وضعیت ایستایی	فیشر (pp)		لوین، لین و چاو (LLC)		متغیر
	تفاضل مرتبه اول	سطح	تفاضل مرتبه اول	سطح	
I(1)	۰۰/۰ ۳۸/۵۳	۰/۱۳ ۱۲/۲۸	۰۰/۰ -۴/۵۰	۰/۱۱ -۱/۱۸	حاکمیت قانون

منبع: یافته‌های پژوهش

بر اساس نتایج آزمون مانایی، برای کشورهای با درآمد پایین متغیرهای شادی و اثربخشی دولت در سطح مانا شده‌اند. متغیرهای تولید ناخالص داخلی سرانه، کنترل فساد، مسئولیت‌پذیری، ثبات سیاسی، کیفیت نظارت و حاکمیت قانون با یک بار تفاضل‌گیری مانا شده‌اند. و برای کشورهای با درآمد بالا متغیرهای شادی و ثبات سیاسی در سطح مانا شده‌اند. متغیرهای تولید ناخالص داخلی سرانه، کنترل فساد، مسئولیت‌پذیری، ثبات سیاسی، کیفیت نظارت و حاکمیت قانون با یک بار تفاضل‌گیری مانا شده‌اند.

۳.۴ برآورد مدل

از این رو، با توجه به نتایج آزمون ایستایی و به دلیل توام بودن متغیرهای مانا (ایستا) در سطح و متغیرهایی که پس از انجام یک بار تفاضل‌گیری مانا (ایستا) می‌شوند، از تحلیل هم‌جمعی موسوم به روش خود توضیحی با وقفه‌های گسترده (ARDL) استفاده شده است.

جدول ۳. برآورد نتایج مدل ۱ با بهره‌گیری از تخمین PMG

کشورهای گروه اول (درآمد بالا)		کشورهای گروه دوم (درآمد پایین)		متغیرها	
احتمال	ضرایب	احتمال	ضرایب		
۰۰/۰	۱/۶۰	۰/۰۴	-۲/۵۹	لگاریتم تولید ناخالص داخلی سرانه	ضرایب بلند مدت
۰۰/۰	۰/۰۳	۰/۷۷۴	-۰/۰۰۳	اثربخشی دولت	
۰/۵۷	-۰/۸۴	۰/۲۷	-۳/۴۵	لگاریتم تولید ناخالص داخلی سرانه	ضرایب کوتاه مدت
۰/۶۴	۰/۰۰۷	۰/۲۷	۰/۰۱	اثربخشی دولت	

جدول ۳. برآورد مدل ۲ با بهره‌گیری از تخمین PMG

کشورهای گروه دوم		کشورهای گروه اول		متغیرها	
احتمال	ضرایب	احتمال	ضرایب		
۰۰/۰	-۰/۶۸	۰۰/۰	-۰/۰۴	مسئولیت‌پذیری	ضرایب بلند مدت
۰/۶۵	-۰/۰۱۶	۰۰/۰	۰/۰۰۵	ثبات سیاسی	
۰/۰۰	۰/۲۱	۰/۹۳	۰/۰۶	اثربخشی دولت	
۰/۰۳	۰/۱۰	۰/۳۷	-۰/۶۱	مسئولیت‌پذیری	ضرایب کوتاه مدت
۰/۶۷	۰/۰۰۸	۰/۲۶	-۰/۰۲	ثبات سیاسی	
۰/۱۸	-۰/۰۲	۰/۲۹	-۰/۰۲	اثربخشی دولت	

جدول ۳. برآورد مدل ۳ با بهره‌گیری از تخمین PMG

کشورهای گروه دوم		کشورهای گروه اول		متغیرها	
احتمال	ضرایب	احتمال	ضرایب		
۰/۷۲	۰/۳۴	۰۰/۰	-۱/۷۶	لگاریتم تولید ناخالص داخلی	ضرایب بلند مدت
۰۰/۰	۰/۰۵	۰/۰۶	-۰/۰۷	کیفیت نظارت	
۰۰/۰	-۰/۰۶	۰/۲۶	۰/۰۲۱	حاکمیت قانون	
۰/۴۳	-۰/۰۱	۰/۳۳	-۰/۰۱	فساد	ضرایب کوتاه مدت
۰/۱۵	۵/۸۲	۰/۰۶	۲/۷۳	لگاریتم تولید ناخالص داخلی	
۰/۰۱	-۰/۷۰	۰/۱۵	-۰/۳۸	کیفیت نظارت	
۰/۲۱	۰/۰۱	۰/۷۴	۰/۰۰۲	حاکمیت قانون	
۰/۷۹۰	-۰/۰۰۴	۰/۰۱	-۰/۰۳	فساد	

منبع: یافته‌های پژوهش

با توجه به نتایج جدول ۳. برای مدل اول پژوهش، در کشور های گروه اول (دارای درآمد بالا) یک رابطه مثبت و معنا دار به میزان ۱/۶ بین رشد تولید ناخالص داخلی سرانه و همچنین اثر بخشی دولت به میزان ۰/۰۳ بر شاخص شادی در بلند مدت وجود دارد، اما در کشور های گروه دو (دارای درآمد پایین) یک رابطه منفی به میزان ۰/۸۴ بین رشد تولید ناخالص داخلی سرانه بر شاخص شادی حاکم است. در هر دو گروه از کشورها رابطه کوتاه مدت بین متغیرها وجود ندارد.

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۲۱

برای مدل دوم پژوهش، در کشورهای گروه اول (دارای درآمد بالا) یک رابطه منفی و معناداری بین مسولیت‌پذیری به میزان ۰/۰۴ و ثبات سیاسی به میزان ۰/۰۵ بر شاخص شادی در بلندمدت وجود دارد، اما در کشورهای گروه دو (دارای درآمد پایین) یک رابطه منفی بین مسولیت‌پذیری به میزان ۰/۶۸ بر شاخص شادی و همچنین یک رابطه مثبت و معنادار به میزان ۰/۲۱ بین اثر بخشی دولت بر شاخص شادی حاکم است. همچنین با افزایش شاخص مسولیت‌پذیری در کشورهای گروه دوم در کوتاه‌مدت شاهد افزایش شاخص شادی به میزان ۰/۱ هستیم.

برای مدل سوم پژوهش، در کشورهای گروه اول (دارای درآمد بالا) در کوتاه‌مدت لگاریتم تولید ناخالص داخلی تاثیر مثبت بر شادی داشته است. به طوری که با افزایش یک واحدی لگاریتم تولید ناخالص داخلی، شادی ۲/۷۳ افزایش یافته است. اما لگاریتم تولید ناخالص داخلی در بلندمدت تاثیر منفی و معنادار بر شادی داشته است به طوری که افزایش یک واحدی لگاریتم تولید ناخالص داخلی منجر به کاهش ۱/۷۶ واحدی شادی شده است. بر اساس دیدگاه نابه و راتزل (Nabe & Ratzel) (۲۰۱۰) به این معنا که افزایش تولید ناخالص داخلی که همراه با افزایش تولید در بخش‌های اقتصادی همراه است و تولیدکنندگان برای افزایش تولید با نیروی کار بیشتری استخدام کنند، لذا نیروی کار تولیدی هم باید زمان بیشتری به کار اختصاص دهد و فراغت کمتری داشته باشد، لذا افزایش تولید ناخالص داخلی در بلندمدت منجر به کاهش شادکامی می‌گردد. کیفیت نظارت دولت در کوتاه‌مدت و بلندمدت تاثیر منفی بر شادی داشته است. به طوری که در کوتاه‌مدت کیفیت نظارت دولت منجر به کاهش ۰/۰۷ واحدی و در بلندمدت منجر به کاهش ۰/۳۷ واحدی شادی شده است. حاکمیت قانون در کوتاه‌مدت و بلندمدت تاثیر مثبت بر شادی داشته است. به طوری که افزایش یک واحدی در حاکمیت قانون، شادی در کوتاه‌مدت و بلندمدت به ترتیب ۰/۰۰۲ و ۰/۰۲۱ افزایش یافته است. فساد تاثیر منفی و معنادار بر شادی داشته است. به طوری که با افزایش یک واحدی فساد منجر به کاهش شادی به میزان ۰/۰۳ شده است. در بلندمدت هم تاثیر فساد بر شادی منفی بوده است. به طوری که افزایش یک واحدی فساد منجر به کاهش ۰/۰۱ شادی شده است. در مدل سوم برای کشورهای با درآمد پایین لگاریتم تولید ناخالص داخلی در کوتاه‌مدت و بلندمدت تاثیر مثبت بر شادی داشته است. به طوری که افزایش یک واحدی تولید ناخالص داخلی منجر افزایش ۰/۳۴ و ۵/۸۲ واحدی در کوتاه‌مدت و بلندمدت شده است. کیفیت نظارت دولت در کوتاه‌مدت تاثیر منفی و معنادار بر شادی داشته است و منجر به کاهش ۰/۰۷ واحدی شادی

شده است. در بلندمدت، کیفیت نظارت دولت تاثیر مثبت و معنادار بر شادی داشته است و منجر به افزایش ۰/۰۵ واحدی شادی شده است. حاکمیت قانون در کوتاه مدت منجر به افزایش ۰/۰۱ واحدی شادی شده است. در بلندمدت حاکمیت قانون تاثیر منفی و معنادار بر شادی داشته است. و منجر به کاهش ۰/۰۶ واحدی شده است. فساد در دوره کوتاه مدت و بلندمدت منجر به کاهش شادی شده است. به طوری در کوتاه مدت منجر به کاهش ۰/۰۰۴ واحدی شادی و در بلندمدت منجر به کاهش ۰/۰۱ واحدی شادی شده است.

۵. نتیجه گیری

این مقاله به بررسی تاثیر شاخص های حکمرانی خوب بر شادی در منتخب کشورهای منطقه مناطی دوره ۲۰۲۰-۲۰۰۶ با بهره گیری از الگوی اقتصادسنجی خود رگرسیون با وقفه های توزیعی پانلی (Panel ARDL) پرداخته است. شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی می تواند در افزایش شادی از عوامل مؤثر در سطح جامعه باشد. لذا بهبود شرایط موجود می تواند منجر به شادی بالاتر در یک کشور شود، و از طرفی حکومت ها نقش قابل توجهی در بهبود وضعیت جامعه را دارند. لذا به این منظور الگوی این پژوهش براساس مقاله نجاناگ (۲۰۱۹) انتخاب شده است، و برای تجزیه و تحلیل داده ها و برآورد مدل از رهیافت Panel ARDL استفاده شده است. مدل انتخابی در این پژوهش به صورت $ARDL(1,0,0,0)$ با وقفه بهینه p برای متغیر وابسته و وقفه های q برای متغیرهای توضیحی می باشد که به صورت ۳ مدل در نظر گرفته شده است. با توجه به نتایج بدست آمده در سه مدل ارائه شده، نشان می دهد:

در مدل ۱ (تولید ناخالص داخلی سرانه و اثربخشی دولت) در کشورهای گروه اول (دارای درآمد بالا) یک رابطه مثبت و معنادار به میزان ۱/۶ بین رشد تولید ناخالص داخلی سرانه و همچنین اثربخشی دولت به میزان ۰/۰۳ بر شاخص شادی در بلند مدت وجود دارد، که با نتایج یوسف و دیاب (Yousef & Diab) (۲۰۲۱)، بلچر و هیلی ویل (Bilicher & Helliwell) (۲۰۱۸) و دادگر، ایزدخواستی و سیدی (۱۴۰۰) مطابقت دارد. اما در کشورهای گروه دوم (دارای درآمد پایین) یک رابطه منفی به میزان ۰/۸۴ بین رشد تولید ناخالص داخلی سرانه بر شاخص شادی حاکم است. در هر دو گروه از کشورها رابطه کوتاه مدت بین متغیرها وجود ندارد. نتایج در مدل اول نشان می دهد که اثربخشی دولت در قالب مداخله دولت در اقتصاد و سایر فعالیت های سیاسی - اجتماعی، نقش مهمی در رشد و توسعه اقتصادی از طریق فراهم کردن اشتغال کامل، ثبات سطح عمومی قیمت ها (کنترل تورم) و توزیع عادلانه درآمدها اجرای

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۲۳

سیاست‌های مناسب بر شاخص شادی در کشورهای گروه اول (با درآمد بالا) ایجاد می‌کند. و در کشورهای گروه دوم (درآمد پایین) پایین بودن تولید ناخالص داخلی، موجب محدودیت‌های در اقتصاد می‌گردد و در نتیجه اثر منفی بر شاد را در بر می‌گیرد.

در مدل ۲ (مسئولیت‌پذیری، اثربخشی و ثبات سیاسی)، بر اساس نتایج بدست آمده در کشورهای گروه اول (دارای درآمد بالا) مسئولیت‌پذیری در کوتاه‌مدت تاثیر منفی بر شادی داشته است و منجر به کاهش ۰/۶۱ واحدی شادی شده است. در بلندمدت مسئولیت‌پذیری دولت تاثیر منفی و معنادار بر شادی داشته است، مسئولیت‌پذیری دولت منجر به کاهش شادی به میزان ۰/۰۴ واحد می‌شود. در کشورهای گروه دوم (دارای درآمد پایین) مسئولیت‌پذیری دولت هم‌مانند کشورهای با درآمد بالا در کوتاه‌مدت تاثیر منفی و معنادار به میزان ۰/۶۸ واحد بر شادی داشته است، اما این رابطه در بلندمدت مثبت بوده است و منجر به افزایش ۰/۱ واحدی شادی شده است. مسئولیت‌پذیری دولت یکی از ضرورت‌های کلیدی حکمرانی خوب مدیریتی در شرایط کنونی کشورها محسوب می‌شود، چون با افزایش مسئولیت‌پذیری دولت در عملکردهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بهبود ایجاد کرده و منجر به افزایش اعتماد مردم نسبت به دولت شده و این افزایش اعتماد میان مردم و دولت منجر ایجاد امنیت اقتصادی در تولید شده و با رونق تولید و افزایش درآمد، سطح رفاه افزایش یافته و نتیجه آن احساس رضایت از زندگی و ایجاد شادمانی میان مردم است. ثبات سیاسی در کشورهای درآمد بالا کوتاه‌مدت تاثیر منفی بر شادی داشته است به طوری ثبات سیاسی منجر به کاهش ۰/۰۲ واحدی شادی شده است. اما در بلندمدت تاثیر مثبت و معنادار بر شادی داشته است، به طوری که افزایش یک واحدی ثبات سیاسی شادی به میزان ۰/۰۵ واحد در بلندمدت افزایش داشته است، که این نتیجه با نتایج یوسف و دیاب (۲۰۲۱)، رنجبر، سامتی و صرافان (۱۳۹۷) مطابقت داشته است. ثبات سیاسی در کوتاه‌مدت تاثیر منفی بر شادی داشته است و منجر به کاهش ۰/۱ واحدی شادی شده است. اما در بلندمدت ثبات سیاسی تاثیر مثبت بر شادی داشته است و منجر به افزایش شادی به میزان ۰/۰۸ واحد شده است. افزایش ثبات سیاسی در ساختار دولت و جامعه، منجر به افزایش ایجاد اطمینان به شرایط و موقعیت‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی شده و تامین کننده محیطی امن، آرامش و قابل اعتماد برای مردم می‌شود، و تدام ثبات سیاسی در بلندمدت منجر به سیاستگذاری و برنامه‌ریزی بهتر دولت‌ها در مسائل کلان با هدف افزایش سطح رضایت‌مندی از زندگی و تبع آن شادی و نشاط در میان مردم همراه می‌گردد.

اثر بخشی دولت در کشورهای گروه اول (کشورهای با درآمد بالا) در کوتاه مدت اثر منفی بر شادی داشته است و منجر به کاهش ۰/۰۲ واحدی شادی شده است. اما تاثیر اثربخشی دولت در بلندمدت تاثیر مثبت و معنادار بر شادی داشته است. بطوری که ازای یک واحد افزایش اثر بخشی دولت منجر به افزایش ۰/۲۱ واحدی شادی شده است. اثر بخشی دولت در کشورهای گروه دوم (کشورهای با درآمد پایین) در کوتاه مدت تاثیر مثبت بر شادی داشته است، به طوری که افزایش یک واحدی در اثر بخشی دولت منجر به افزایش ۰/۰۳ واحدی شادی شده است. در بلندمدت تاثیر اثر بخشی دولت بر شادی هم مانند دوره کوتاه مدت تاثیر مثبت بر شادی داشته است. به طوری که افزایش یک واحدی در اثربخشی دولت منجر به افزایش ۰/۲۱ واحدی شادی شده است. که این نتایج با نتایج یوسف و دیاباب (Yousef & Diab، ۲۰۲۱)، بلیچر و هلی ویل (Belcher & Halliwell) (۲۰۱۸) مطابقت دارد و برخلاف نتیجه چن و همکاران (Chen et al) (۲۰۲۳) است. افزایش در اثربخشی فعالیت های دولت ها منجر به افزایش خدمات عمومی مثل آموزش، بهداشت و سلامت می شود که در بلندمدت می تواند منجر به افزایش سطح رفاه و رضایت مندی مردم از زندگی همراه گردد.

برای مدل سوم پژوهش، در کشورهای گروه اول (دارای درآمد بالا) در کوتاه مدت لگاریتم تولید ناخالص داخلی تاثیر مثبت بر شادی داشته است. به طوری که با افزایش یک واحدی لگاریتم تولید ناخالص داخلی، شادی ۲/۷۳ افزایش یافته است. اما لگاریتم تولید ناخالص داخلی در بلندمدت تاثیر منفی و معنادار بر شادی داشته است، به طوری که افزایش یک واحدی لگاریتم تولید ناخالص داخلی منجر به کاهش ۱/۷۶ واحدی شادی شده است. کیفیت نظارت دولت در کوتاه مدت و بلندمدت تاثیر منفی بر شادی داشته است. به طوری که در کوتاه مدت کیفیت نظارت دولت منجر به کاهش ۰/۰۷ واحدی و در بلندمدت منجر به کاهش ۰/۳۷ واحدی شادی شده است. حاکمیت قانون در کوتاه مدت و بلندمدت تاثیر مثبت بر شادی داشته است. به طوری که افزایش یک واحدی در حاکمیت قانون، شادی در کوتاه مدت و بلندمدت به ترتیب ۰/۰۰۲ و ۰/۰۲۱ افزایش یافته است. فساد تاثیر منفی و معنادار بر شادی داشته است. به طوری که با افزایش یک واحدی فساد منجر به کاهش شادی به میزان ۰/۰۳ واحدی شده است. در بلندمدت هم تاثیر فساد بر شادی منفی بوده است. به طوری که افزایش یک واحدی فساد منجر به کاهش ۰/۰۱ واحدی شادی شده است. در مدل سوم برای کشورهای با درآمد پایین لگاریتم تولید ناخالص داخلی در کوتاه مدت و بلندمدت تاثیر مثبت بر شادی داشته است. به طوری که افزایش یک واحدی تولید ناخالص داخلی منجر افزایش ۰/۳۴

تاثیر حکمرانی خوب بر شادی در کشورهای منتخب منا ... (حمید آسایش و دیگران) ۲۵

و ۵/۸۲ واحدی در کوتاه‌مدت و بلندمدت شده است. کیفیت نظارت دولت در کوتاه‌مدت تاثیر منفی و معنادار بر شادی داشته است و منجر به کاهش ۰/۰۷ واحدی شادی شده است. در بلندمدت، کیفیت نظارت دولت تاثیر مثبت و معنادار بر شادی داشته است و منجر به افزایش ۰/۰۵ واحدی شادی شده است. حاکمیت قانون در کوتاه‌مدت منجر به افزایش ۰/۰۱ واحدی شادی شده است. در بلندمدت حاکمیت قانون تاثیر منفی و معنادار بر شادی داشته است. و منجر به کاهش ۰/۰۶ واحدی شده است. فساد در دوره کوتاه‌مدت و بلندمدت منجر به کاهش شادی شده است. به طوری در کوتاه‌مدت منجر به کاهش ۰/۰۴ واحدی شادی و در بلندمدت منجر به کاهش ۰/۰۱ واحدی شادی شده است. نتایج در مدل سوم نشان می‌دهد که کیفیت نظارت به عنوان یکی از نظام‌های مهم کشورها است و لذا موفقیت و مطلوبیت هر کشور منوط به وجود خواص و ویژگی‌های مطلوب در اجزاء آن می‌باشد. اجزاء اصلی هر کشور در در کیفیت نظارت مشتمل بر معیارها، شاخص‌ها، روش‌ها، موقعیت زمانی و مکانی و اهداف است. وجود ویژگی‌هایی از جمله رعایت موارد قانونی در روش‌های انجام نظارت و ارزیابی، ایجاد محتوی و مستندسازی و ثبت و ضبط سوابق، مهارت و تخصص ارزیابان، باعث افزایش در شادی خواهد شد.

حکمرانی قانون اساسی‌ترین سند حقوقی کشورها است، که اصول سیاسی، ساختار، جایگاه و حدود قدرت سیاسی دولت را تعیین می‌کند و تضمین‌کننده حقوق شهروندان می‌باشد و موجب کیفیت و چگونگی اداره کشور را معین می‌کند و نقش بسزایی در شادی جامعه دارد. حکمرانی خوب دولت‌ها، که مبتنی بر اثربخشی دولت، کیفیت نظارتی، حاکمیت قانون و کنترل فساد است، با شادی هم در کشورهای با درآمد بالا و هم در کشورهای با درآمد پایین ارتباط دارد، مردم در کشورهایی که به خوبی اداره می‌شوند، و بهبود خدمات عمومی و ثبات سیاسی در کشور، شادتر زندگی می‌کنند.

کتاب‌نامه

رنجبر، همایون، سامتی، مرتضی و صرافان، فرزانه (۱۳۹۶). تاثیر عوامل درآمدی و غیردرآمدی بر ارتقاء شادی در کشورهای اتحادیه اروپا، *اقتصاد کاربردی*، ۷، (۲۳)، ۱۳-۲۵.

DOI. 20.1001.1.22516212.1396.7.0.2.0

جلیلی کامجو، سیدپرویز و نادمی، یونس (۱۳۹۷) ارزیابی رابطه بین نابرابری درآمدی و نابرابری شادی، *مطالعه موردی ایران، سیاستگذاری اقتصادی*، ۱۱ (۲۱) ۹۷-۱۰۱.

DOI.20.1001.1.26453967.1398.11.21.4.9

- دادگر، یدا...، ایزادخواستی، حجت و سیدی، سید محمود (۱۴۰۰). تاثیر کیفیت حکمرانی خوب و درآمد بر شادی در کشورهای منتخب، *تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی*، (۴۴)، ۸۴-۴۵. DOI:10.52547/jemr.12.44.45.۴۵-۸۴
- سلاطین، پروانه (۱۳۹۸). کیفیت حکمرانی و کارآفرینی، دولت پژوهی، دوره ۵، شماره ۱۳، ۱۰۲-۷۷.
- ساری گل، علی، لطفعلی پور، محمدرضا و صالح‌نیا، نرگس (۱۴۰۱). تاثیر نفرین منابع و حکمرانی خوب بر رفاه، نظریه‌های کاربردی اقتصاد، دوره ۹، شماره ۲۵، ۳۶-۱.
- صداقت کالمرزی، هانیه، فتاحی، شهرام و سهیلی، کیومرث (۱۳۹۹). اثرات رانت نفت بر نابرابری شادی، رفاه اجتماعی، دوره ۱۰، شماره ۷۵، ۸۵-۵۷. DOI: 20.1001.1.17358191.1398.19.75.7.4.۵۷-۸۵
- فرجی دیزجی، سجاد، ضیغمی دهقانی، فاطمه و صادقی، حسین (۱۳۹۹). اثرات رانت منابع طبیعی و حکمرانی خوب بر شادکامی در کشورهای منتخب: رویکرد گشتاورهای تعمیم یافته، *اقتصاد مقصداری*، ۲۰ (۲)، ۳۱-۱. <https://doi.org/10.22055/jqe.2020.31073.2146.۳۱-۱>
- قاسمی، محمد و همکاران (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین حکمرانی خوب و ناهنجاری اجتماعی با توجه به نقش میانجی نشاط اجتماعی، *مدیریت سرمایه اجتماعی*، دوره ۶، شماره ۴، ۶۰۱-۵۷۳.
- DOI 10.22059/JSCM.2019.281050.1845
- قادری، سامان و سعادت‌پور و مصطفی (۱۴۰۱). اثرات سرمایه انسانی و اجتماعی بر نوآوری کشورهای عضو اوپک، *زیست بوم نوآوری*، ۲(۲)، ۷۹-۸۹. DOI:10.22111/INNOECO.2023.44478.1049
- عثمانی، فریبا، دهقانی، علی و غیائی، مجتبی (۱۴۰۰). بررسی اثر کارآیی محیط زیست بر ارزش افزوده بخش‌های منتخب اقتصادی ایران، *اقتصاد و توسعه منطقه‌ای*، ۲۸(۲۲)، ۷۸-۵۸.
- Doi.10.22054/EENR.2019.12468
- منصف، عبدالعلی و همکاران (۱۳۹۸). بررسی عوامل موثر بر شادی در کشورهای منتخب، پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، دوره ۹، شماره ۳۶، ۳۴-۱۵. <https://doi.org/10.30473/egdr.2019.43005.497>
- محمدیان منصور، صاحب (۱۳۹۴). تحلیل عوامل اجتماعی - اقتصادی موثر بر شادی، برنامه‌ریزی، رفاه و توسعه اجتماعی، دوره ۶، شماره ۱۵، ۱۶۳-۱۲۵. <https://doi.org/10.22054/qjsd.2016.3855.۱۲۵-۱۶۳>
- Arshed, N., Arif, A., Abbas, R. Z., & Hameed, K. (2021). Comparing quality of institutions with happiness of Asian people. *Estudios de economía aplicada*, 39 (2), 12. doi.org/10.25115/eea.v39i3.3431.
- Belcher, B., & Halliwell, J. (2021). Conceptualizing the elements of research impact: towards semantic standards. *Humanities and Social Sciences Communications*, 8(1), 1-6. doi.org/10.1057/s41599-021-00854-2
- Chen, Y. C., Chiu, Y. H., Chang, T. H., & Lin, T. Y. (2023). Sustainable Development, Government Efficiency, and People's Happiness. *Journal of Happiness Studies*, 24(4), 1549-1578.
- Debnath, R. M., & Shankar, R. (2014). Does good governance enhance happiness: a cross nation study. *Social indicators research*, 116, 235-253. DOI 10.1007/s11205-013-0275-1.

- Fukuyama, F. (2016). Governance: What do we know, and how do we know it?. *Annual Review of Political Science*, 19, 89-105. doi: 10.1141024-02424.
- Graham, C., Eggers, A., & Sukhtankar, S. (2004). Does happiness pay? An exploration based on panel data from Russia. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 55, 319-342.
- Helliwell, J. F., Huang, H., Grover, S., & Wang, S. (2018). Empirical linkages between good governance and national well-being. *Journal of Comparative Economics*, 46(4), 1332-1346. doi.org/10.1016/j.jce.2018.010004.
- Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2009). Governance matters VIII: aggregate and individual governance indicators, 1996-2008. *World bank policy research working paper*, (4978).
- Kenn y , C . (1999) . Does growth cause happines , or does happInes cause g r o with? *Kyklos*, 52 (1), 3 -25. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6435.1999.tb00576.x>
- Nademi, Y., & Khochiani, R. (2024). The Pursuit of Happiness in a Circular Economy. *Journal of the Knowledge Economy*, 1-28.
- Reddy, S., Allan, S., Coghlan, S., & Cooper, P. (2020). A governance model for the application of AI in health care. *Journal of the American Medical Informatics Association*, 27(3), 491-497. <https://doi.org/10.1093/jamia/ocz192>
- Sanf y , P., & T e e k s o z , U . (2005). Doe s t r a n s i t i o n m a k e y o u h a p p y ? *Economy m i c s o f T r a n s i t i o n*, 15 (4), 707 -731.
- Veenhoven, R. (2010). World database of happiness, item bank. Erasmus University Rotterdam.
- Veale, M., Matus, K., & Gorwa, R. (2023). AI and global governance: Modalities, rationales, tensions. *Annual Review of Law and Social Science*, 19, 255-275.
- Youssef, J., & Diab, S. (2021). Does quality of governance contribute to the heterogeneity in happiness levels across MENA countries?. *Journal of Business and Socio-economic Development*, 1(1), 87-101.
- Otti, J. C. (2010). Good governance and happiness in nations: Technical quality precedes democracy and quality beats size. *Journal of Happiness Studies*, 11(3), 353-368. DOI 10.1007/s10902-009-9144-7